

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

תוכן

- א. העושה לולב לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה נטלו לצאת בו אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב.....1
- ב. ואף על פי שבירך עליו יום ראשון חוזר ומברך כל שבעה2
- ג. נכנס לישב בה אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה.....2
- ד. תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן.....4
- ה. וכי איצטריך זימנא אחרינא עייל לבית הכסא ... ומנה תפילין ומברך5
- ו. ומברכין כל שבעה6
- ז. המדליק נר של חנוכה ... הרואה מברך6
- ח. העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו ... נכנס לישב בה אומר ברוך אשר קדשנו ... חזינא ליה לרב כהנא דקאמר להו לכולהו אכסא דקדושא6
- ט. היו לפניו מצות הרבה ... מברך על כל אחת ואחת בפני עצמה.....8
- י. אתרוג בשביעי אסור בשמיני מותר9
- יא. סוכה אפילו בשמיני אסורה9
- יב. לא ליקני איניש הושענא לינוקא ביומא טבא קמא ... דינוקא מקנא קני אקנויי לא מקני ואשתכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו.....10
- יג. הפריש שבעה אתרוגין לשבעה ימים ... כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה למחר .. 11

דף מו.

א. העושה לולב לעצמו אומר ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו

לזמן הזה נטלו לצאת בו אומר ברוך אשר קדשנו

במצותיו וצונו על נטילת לולב

מנהגנו לברך שהחיינו בעת נטילת הלולב ולא בעת עשייתו – איגודו¹, לפיכך כדי שיהיו הברכות עובר לעשייתן כמבואר לעיל דף מב. נוטל תחלה הלולב² בידו כשהוא עומד, ומברך ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר

¹ ב"י ושו"ע ונו"כ תרנא ה

² דאף שאם כולן לפניו יכול ליטלן בזה אחר זה, מכל מקום כל כמה שאינו נוטל האתרוג לא קיים המצוה כלל דמצוה אחת הן, לפיכך מקרי עובר לעשייתן, שער הציון שם ס"ק כח

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

קדשנו במצותיו וציונו על נטילת לולב, ולאחר מכן ברכת שהחיינו. ולאחר שבירך הברכות, בעוד הלולב בידו נוטל האתרוג בידו. ומנהג האשכנזים להקדים ליטול את האתרוג, קודם הברכות ולהחזיקו מהופך בידו ולברך כנזכר, ולאחר מכן להופכו כדרך גדילתו.

וכן יכול ליטול את כולם כולל האתרוג בידו דרך גדילתם, אך יכוין שלא לצאת בהמצוה³ עד שיטול כולם בידו, ויברך כנזכר⁴.

ואם שכח לברך קודם לקיחה, מברך אחר כך, שהרי גם הנענוע⁵ הוא מן המצוה. ואם נזכר לאחר הנענועים, אם עדיין לפני נענועים של הלל יכול לברך שהוא תקנה מדרבנן ועדיין לא נשלמה המצוה. וי"א⁶ שיכול לברך כל שלא הקיף את הבימה בהושענות.

ב. ואף על פי שבירך עליו יום ראשון חוזר ומברך כל שבעה

אף על גב שכל הימים חוץ⁷ מן יום הראשון, נטילת לולב שלא בירושלים או במקדש אינה אלא מדרבנן זכר למקדש, מכל מקום שייך לברך עליה ולומר – "וצונו" מדכתיב (דברים יז פסוק יא) לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך, לפיכך ביום שני מברך על נטילת לולב, וכן בכל שאר ימים.

ג. נכנס לישב בה אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב

בסוכה

להלן דף נו. יבואר שסדר הקידוש⁸ בליל א' של סוכות – בתחלה מברך על היין ואח"כ אומר קידוש היום, ואח"כ יברך לישב בסוכה, שהרי על כרחך

³ שאף למאן דאמר מצות אין צריכות כוונה, מכל מקום אם כוון שלא לצאת אינו יוצא. שער הציון שם ס"ק כט

⁴ עיין בביאור הגר"א שכתב דזה העצה היא היותר מובחרת שבכולן. אך במ"ז כתב דלמא לאו ארעתייה לכוין כן משא"כ בשני דרכים הראשונים יש בו הרגשה להזכיר דלא יצא עדיין כיון שאתה מצריכו להפוך או ליטול דוקא קודם נטילת האתרוג ולהפסיק בין הדבקים שהם מצוה א' ודבר שהו' שינוי מעשה אין אדם שוכחו כנלע"ד.

⁵ כ"כ בפמ"ג והנה לדבריו אם כבר נענע גם כן, אף שאוהו עדיין בידו, שוב אין יכול לברך, אמנם לפי דעת הגר"א מברך אחר כך. שער הציון סימן תרנא ס"ק לב. ומסקנת החיי אדם (כלל קמ"ח סעי' י"א) שיכול לברך לנענועי ההלל

⁶ בכור"י שם סק"כ.

⁷ שו"ע ונו"כ תרסב א

⁸ שו"ע ונו"כ תרמג א

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

צריך היום להתקדש תחלה קודם שיתחייב בסוכה, ואח"כ מברך שהחיינו באחרונה לפי שברכה זו חוזרת על קידוש היום ועל מצות סוכה. כמו שיבואר שם להלן.

להרמב"ם, מקדש מעומד⁹ ומברך לישב בסוכה, ויושב, ואח"כ מברך זמן¹⁰. ונוהגים שאין מדקדקים לעמוד בשעת הקידוש אלא מקדשין אפילו מיושב¹¹, ואף ברכת לישב בסוכה אומרים אפילו מיושב. ואף על פי שכל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן והיה נכון לברך לישב בסוכה קודם שישב לאכול שהישיבה היא המצוה¹², שניכר העכבה והקביעות¹³. אולם שלפי שעיקר המצוה שאנו מברכין עליה היא האכילה, שהרי אם יושב בסוכה ואינו אוכל אינו מברך, לפיכך אין אנו חוששין אלא להקדים הברכה להאכילה שהיא עיקר המצוה שעליה מברכין, אבל לא להקדימה לפני הישיבה והקביעות לפי שהיא לבדה בלא אכילה אינה עיקר המצוה שעליה מברכין.

כל זה בליל יום טוב או בליל שבת שיש בהן קידוש היום, לכך הוא סומך ברכת הסוכה לקידוש היום, שהוא תחילת האכילה¹⁴. אבל בשאר סעודות החג, צריך לסמוך ברכה זו לאכילה שהיא עיקר המצוה שעליה מברכין.

מן הדין היה ראוי לברך ברכה זו קודם ברכת המוציא, שהרי חובת ברכה זו חל עליו מתחלה מיד שישב לאכול¹⁵, וראוי להקדימה לברכת המוציא שאינה חובה עליו עד שרוצה לטעום.

⁹ שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁰ ובביאור הגר"א מצדד כדעת הרמב"ם ועיין במור וקציעה דדעתו דבקיודש היכי שהוא מוציא בזה לאחרים בודאי יש לנהוג לקדש מיושב. ביאור הלכה שם ב

¹¹ כדעת הרא"ש ועיין ט"ז והנה לדעתו גם הרמב"ם מודה להרא"ש דאם אוכל מעומד יכול לברך לישב בסוכה, דהכוונה היא העכבה בסוכה כמו שכתוב ותשבנו בקדש ימים רבים, ולדעת הבי"ח אם אוכל מעומד אינו יכול לברך לישב בסוכה לדעת הרמב"ם, ולאכול בלי ברכה גם כן אינו רשאי, ועל כן מוכרח לישב ולברך אם לא שהוא אנוס ואינו יכול לישב. שער הציון שם ס"ק ד

¹² שנאמר בסכות תשבנו ואף על פי שאין מצוה כלל לישב ממש שתשבנו הוא לשון תתעכבו כמ"ש ותשבנו בקדש ימים רבים מכל מקום אין לברך אלא בשעה שניכר העכבה והקביעות דהיינו בישיבה ממש שבזה מראה עצמו שרוצה להתעכב שם אבל כל שעומד אין ניכר כלל העכבה והקביעות שאפשר שתכף יחזור ויצא וזהו סברת הרמב"ם. שולחן ערוך הרב שם סעיף ב

¹³ דהיינו בישיבה ממש שבזה מראה עצמו שרוצה להתעכב שם אבל כל שעומד אין ניכר כלל העכבה והקביעות שאפשר שתכף יחזור ויצא

¹⁴ מ"ב שם ס"ק ט

¹⁵ "משום דכיון דתניא (מו.) נכנס לישב בה מברך אם כן צריך לסמוך הברכה לישיבה כל מה שאפשר והשתא קאמר שהעולם לא נהגו כדברי אותה ברייתא שהרי לדברי אותה ברייתא כל שנכנס לישב בה צריך לברך ואף על פי שאינו אוכל ושותה בה והעולם אין רגילים כן שהרי המנהג הוא שלא לברך על הסוכה אלא בשעת

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

ומכל מקום נוהגים העולם לברך ברכה זו אחר ברכת המוציא, לפי שברכת המוציא היא התחלת הסעודה וראו העולם להתחיל בסעודה קודם ברכת הסוכה לפי שאין מברכין ברכת הסוכה אלא בשעת סעודה, ואין ברכת הסוכה חשובה הפסק בין ברכת המוציא לאכילה כיון שברכה זו היא מצרכי הסעודה וכל שהוא לצורך הסעודה אינו חשוב הפסק.

ובסעודת שבת ויו"ט שחרית שמברך על הכוס, ו"א¹⁶ שכיון שאינו אומר קידוש היום אינו אומר לישב בסוכה קודם שתיית הכוס, לפי שצריך לסמוך ברכה זו לאכילה, אלא יברך אחר המוציא כנוצר. וי"א¹⁷ שגם בזה כיון שמכין עצמו בקידוש זה לאכילה יברך אותה קודם שיטעום מן הכוס. ודעידי כמר עביד ודעידי כמר עביד¹⁸.

ואם אינו נוטל ידיו אח"כ לסעודה, רק מברך על הכוס ואוכל אחריו פת כיסנין כדי שיהיה קידוש זה במקום סעודה, לכו"ע יברך ברכת סוכה, קודם שיטעום מן הכוס¹⁹.

ד. תפילין כל זמן שמניחין מברך עליהן

אם מניח תפילין כמה פעמים ביום²⁰, צריך לברך עליהם בכל פעם אם היה בדעתו להחזירן, רק לאחר זמן מרובה כשעתיים או שלוש²¹ או שישן שינת קבע של חצי שעה על מיטתו אף שנשאר עליו תפלה אחת²². ובמצב זה אפילו אם אח"כ שינה דעתו ולבשן תיכף, או אפילו שהיה בדעתו להחזירן תיכף אך אח"כ נשתהא הדבר, והסירה דעתו בינתיים, חייב לחזור לברך.

וי"א²³ שגם אם כשסילקן או הזיזים ממקומם היה דעתו להחזירם תיכף, ואפילו אם לא שינה מקומו כלל בינתיים, צריך לברך עליהם כל פעם, וי"א²⁴ שאינו צריך אם הסירם וכל שכן אם הזיזם ממקומם אפילו שינה מקומו, כיון שהיה דעתו להחזירם תיכף.

אכילה ולא כשנכנס בה לטיול ושינה ואם כן אין מברכין עליה בעבור הישיבה אלא בעבור האכילה והילכך ראוי שתתחיל הסעודה קודם שיברך כדי שתהיה הוכחה שהוא מברך בעבור הסעודה ... וצריך לומר דכיון דברכת סוכה משום אכילה אתיא מצרכי אכילה חשיבא ולא הויא הפסק דומיא (ברכות מ.) דטול ברוך או גביל לתורי דלא הוו הפסק. ב"י תרמג שם

¹⁶ שו"ע הרב שם ומוכא במ"ב ס"ק ט

¹⁷ לבוש, ושירי כנסת הגדולה

¹⁸ מ"ב שם ס"ק ט

¹⁹ מ"ב שם מהשע"ת

²⁰ שו"ב ונו"כ בה יב

²¹ שו"ע הרב שם כט

²² בה"ל ד"ה והכי נהוג

²³ דעת המחבר שם

²⁴ דעת הרמ"א שם

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

ואם בשעת ברכה היה דעתו שאח"כ יסלקם ויחזור ויניחם, לכו"ע אין צריך לחזור ולברך.
ואם חלץ התפילין בסתם, אם השל יד עדיין עליו רשאי לחזור וללבוש השל ראש בלו ברכה,
ואם כבר חלץ שניהם, חוזר ומברך. אך החולצן בתוך התפלה, אפילו בסתמא, דינו כחולצן ע"מ
להחזירן.

נשמטו לגמרי ממקומם וממשמש בהם להחזירם למקומן, צריך לחזור ולברך עליהן לכו"ע שכיון
שנשמטו שלא מדעתו אינו מועיל כלום מה שבדעתו לחזור ולהניחן על מקומן, ואם אינו מחזיר
אלא אחד מהן מברך כמי שאינו מניח אלא תפלה אחת. אך אם נשמטו במקצת ממקומן אף דצריך
להחזירן על מקומן, אין צריך לחזור ולברך²⁵.

עכשיו²⁶ נהגו שבעת התפילה אפילו אם נשמטו התפילין ממקומן שלא בכוונה, ומחזירן למקומן
אעפ"כ אין מברכין עליהם²⁷.

נתהפכה הרצועה, דינו כנשמטו ממקומם וא"צ לברך שנית כשמסדרה כהוגן, אך אם מתחילת
הלבישה היתה הרצועה הפוכה במקום החידוק בראש או ביד, אזי לא היה לברכה על מה לחול,
וכיון שהפסיק באיזה דיבור או התחיל בתפילה, צריך לברך שוב.

המחליף תפיליו בתפילין אחרים, ולא היה דעתו עליהם בשעה שבירך, מברך שוב, אפילו אם
מניח מיד את התפילין השניים, אך מכל מקום מהנכון לחשוש לסברת הפוסקים שאם מניחם מיד
אין צריך לברך, ויעשה הפסקה מועטת בהיסח הדעת לדבר אחר או לעשות ערכיו.

ה. וכי איצטריך זימנא אחרינא עייל לבית הנסא ... ומנח

תפילין ומברך

כל המקרים המבוארים לעיל שאינו חוזר ומברך בהנחת תפילין פעם שניה,
אינו אלא שלא עשה צרכיו בין הליצת התפילין, להנחתן פעם שנייה, אבל
אם עשה צרכיו בינתיים, ואפילו חלץ עלך מנת לעשות צרכיו ולחזור מיד
ללבשם, כיון שבעת ההיא לא היה יכול להניח תפילין, א"כ אינו מועיל כלום
מה שהיה בדעתו לחזור ולהניחן מיד, ולכן צריך לחזור ולברך על הנחה

²⁵ מ"ב שם מה

²⁶ שו"ע הרב שם לב ומ"ב מד שם בשם הש"ח

²⁷ וטעם למנהג שלא הצריכו לחזור ולברך אלא בלבוש תפילין כל היום ונשמטו ממקומן שלא בשעת התפלה,
שלא היה דעתו עליהן כלל, אבל אנו שאין לובשין אותם אלא בשעת התפלה ואז מסתמא אינו מסיח דעתו
מהם, והוא מרניש בשעה שנשמטין ממקומן, והרי זה כמוזין בעצמו ממקומן על מנת להחזירן מיד למקומן
שכבר נתבאר דאינו צריך לחזור ולברך.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

שנייה, וכן הדין אם חלצן להפיה בהם²⁸. וי"א שבבתי כסאות שלנו שאינם רחוקים אם היה בעת התפילה, או דעתו לחזור ללבשם כמבואר לעיל אינו חוזר ומברך²⁹.

ואם יצא רק להשתין, אפילו נכנס לבית הכסא, לכו"ע אין מברכין³⁰.

ו. ומברכין כל שבעה

בשאר ימי חג הסוכות מברך על הסוכה לדעת הרמב"ם קודם שישב וקודם ברכת המוציא³¹, והמנהג לברך על הסוכה אחר ברכת המוציא, קודם שיטעום. כנזכר לעיל.

ז. המדליק נר של חנוכה ... הרואה מברך

נתבאר במסכת שבת דף כב.

ח. העושה סוכה לעצמו אומר ברוך שהחיינו ... נכנס לישב
בה אומר ברוך אשר קדשנו ... חזינא ליה לרב כהנא
דקאמר להו לנולהו אנסא דקדושא

²⁸ מ"ב שם מזו וכן להלכה בשו"ע הרב שם ל', וכדעת החי"א ורעק"א וארצה"ח וקישו"ע סי' י' סעי' ט"ו, ושו"ת מהרש"ם ח"ג סי' ר"כ, ועיין שו"ת שבט הלוי ח"ט סי' ג' וכן בשו"ת יבי"א ח"ה סי' ב'.

²⁹ פמ"ג א"א סקב"ב ובן איש חי וירא אות י"ג, ועיין בה"ח סקע"ח שפסק ספק ברכות להקל וכן בשו"ת משנה שכיר האו"ח סי' י"ג וי"ד, ובתשובות והנהגות ח"א סי' מ"ג בשם שלחן מלכים נותן עצה שיכוין בעת הברכה שדעתו לפטור בברכה זו עד שיוצא לביהכ"ס, ועיי"ש שסגני שיעשה תנאי פעם אחת לתמיד.

³⁰ תשובות והנהגות שם ובשו"ת שבט הלוי שם, כי בבתי כסאות שלנו שהצואה נשמפת מיד אין הכרח שיש איסור ליכנס לשם בתפילין וכל שכן במשתנות

³¹ דלדעתו הישיבה הוא תחלת עשיית המצוה ויש לו לברך עובר לעשייתו היינו קודם עשיית תחלת המצוה ויש לו לנהוג כן כל שבעת הימים. מ"ב תרמג ד

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

מנהגנו שעל אף שהעושה סוכה בין לעצמו שישב בה הוא עצמו בחג, ובין לאחרים שישבו בה היה ראוי³² לברך בשעת עשייה³³ שהחיינו³⁴. אין אנו מברכין כלל שהחיינו בשעת עשייה, לפי שאנו סומכין על ברכת שהחיינו שאומרים בקידוש היום שבליל יום טוב, בשביל מצות קידוש היום שהיא ג"כ מצוה הבאה מזמן לזמן וברכה אחת עולה לכאן ולכאן.

במה דברים אמורים כשמקדש קידוש היום בתוך הסוכה, אבל אם בליל יום טוב קידש בתוך הבית³⁵, אינו יוצא בברכת שהחיינו שצריך לברך על מצות ישיבת הסוכה, בברכה זו שאומר בבית בעת הקידוש, ולפיכך כשיכנס לסוכה לאכול סעודה אחרת³⁶ משאר סעודות החג, צריך לברך שהחיינו אחר ברכת לישיב בסוכה אפילו אין הסוכה שלו.

ומשבירך שהחיינו על הסוכה, שוב אינו מברך אפילו אם יבנה סוכה אחרת³⁷.

שכח לברך בלילה הראשון שהחיינו מברך מתי שנזכר כל ימי החג³⁸, ואם בירך בביתו בעת הקידוש ושכח לברך כשחזר לסוכתו, טוב יעשה יברך על פרי או בגד חדש ויכוין לצאת גם על מצוות סוכה³⁹, ואם אין לו יברך שהחיינו על הסוכה מתי שנזכר במשך ימי החג⁴⁰.

³² שו"ע ונו"כ תרמא

³³ העושה אותה אם עושה אותה לעצמו שהרי היא מצוה הבאה מזמן לזמן, ואם עושה אותה לאחרים היה ראוי שבעל הסוכה שישב בה בחג יברך שהחיינו בשעת עשייתה, שעיקר הברכה נתקנה על השמחה שיש לאדם מן המצוה שאינה תדירה ובאה מזמן לזמן, ועיקר השמחה היא לבעל הסוכה ולא להעושה הסוכה. שו"ע הרב שם א

³⁴ ודוקא דבר שעושים אותו משנה לשנה אבל שופר ומגילה שעושים אותן לכמה שנים אינו מברך שהחיינו על עשייתן ונר הנוכה נמי אינו מינכר שעושים לשם מצוה. מ"ב שם ב

³⁵ וכגון שירדו גשמים וכדומה

³⁶ ואפילו אם יכנס באותה סעודה יברך שהחיינו רק שאינו חייב להפסיק סעודתו ולהכנס לסוכה שהרי משירדו גשמים רשאי לגמור סעודתו כדלעיל דף כט.

³⁷ פשוט, שהרי הברכה על שמחת עשייתה ובה כבר נפטר וכ"ה במקראי קודש סוכות ח"א סי' כ"ה, שו"ת בצל החכמה ח"ה סי' קע"א, שו"ת קנין תורה ח"ד סי' ע"ו, שו"ת שרגה"מ ח"ה סי' ע"ב.

³⁸ מ"ב תרמג ב

³⁹ שו"ת להורות נתן ח"ד סי' מ"ח

⁴⁰ כן מוכח להדיא בשו"ע הרב תרמג סעי' ה' וז"ל "אם לא בירך שהחיינו וכו' ואם לא נזכר למחר וגם בליל שני שכח ולא בירך שהחיינו ונזכר באחד משאר ימי החג יברך אימתי שנזכר שברכת שהחיינו יש לה תשלומין כל שבעה כמו שנתבאר בסימן תע"ג לענין פסח אלא שבהג' הסוכות כשהוא מברך שהחיינו צריך לברך תוך הסוכה כדי לפטור גם את הסוכה כמו שנתבאר בסי' תרמ"א" משמע אע"ג שכבר ישב בסוכה, אמנם אפשר שכיון שלא בירך כלל גם על היום להכי יכול לברך. אמנם במ"ב להדיא משמע שאינו מברך על הסוכה שכתב שם תרמג ב, "אם לא בירך זמן בלילה יוכל לברך כל שבעה ואפילו בלא כוס דומן יכול לומר אותו אפילו בשוק". ולהוי ליה לומר שחייב לברך בסוכה לפטור את הסוכה אלא על כרחך שכיון שכבר ישב בסוכה תו אין עליו שמחת המצוה המחודשת ופטור משהחיינו על הסוכה, ועיין ביכורי יעקב תרמג ס"ק ב' וז"ל "בפמ"ג

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

העושה סוכה בין לעצמו שישב בה הוא עצמו בחג ובין לאחרים שישובו בה בחג אינו מברך על עשייתו "אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות סוכה" כמו שמברכים על עשיית שאר כל המצות, לפי שעשייתה אינה גמר המצוה שעיקר המצוה הוא לישוב בה בחג.

ט. היו לפניו מצות הרבה... מברך על כל אחת ואחת בפני

עצמה

היו לפניו מצות הרבה⁴¹ אינו מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המצות, אלא מברך על כל אחת ואחת בפני עצמה.

לפיכך המברכים על תפילין של ראש, יש לברך על תפילין של ראש אשר קדשנו במצותיו. וצונו על מצות תפילין. בפתח. ולא על מצות בחולם שזה אינו עולה גם על תפילין של יד, כיון שאסור לברך ברכה אחת על שתי מצוות⁴² ואם עולה על של יד אינו אלא משום שכאחד נחשבים ואין שייך לומר החולם שהוא לשון רבים⁴³.

אך מותר לברך ברכה אחת על שתי מצות, מענין אחד כגון שמניח עירובי תבשילין ועירובי חצרות בזמן אחד, מברך ברכה אחת על שתיהן כלומר על מצות עירובין⁴⁴.

ואפילו עושה מצות שברכותיהן אינן שוות לגמרי, אבל הן ממין אחד ואפשר לכללן בברכה אחת, כגון שמפריש תרומות ומעשרות, שעל תרומה מברכים להפריש תרומה ועל מעשר להפריש מעשר, כשמפריש שתיהן מברך להפריש תרומה ומעשר⁴⁵.

(א"א שם) מסופק באכל ליל ראשון בסוכה ולא בירך זמן, וביום ראשון בירך בביתו זמן, ובליל שני לא אכל בסוכה, אם יברך זמן על הסוכה כשיאכל בה ביום שני. והניח בצ"ע, והראה מקום לסי' רכ"ה. וכוונת ספקו היא, כיון דמבואר לעיל דברכת זמן בביתו אינו פומד לסוכה, וא"כ כשיאכל בה צריך לברך זמן משום סוכה, או אי נמיא כיון דזמן צריך לברך על הישיבה, וכבר אכל בה בלא ברכת זמן, א"כ דמי זה למה שמבואר בסי' רכ"ה במג"א (סק"ט), דאם אכל פרי בלא שהחיינו לא יברך שוב שהחיינו על אותו פרי כשיאכל אח"כ. ולענ"ד יש לפשוט ספקו דצריך לברך שהחיינו. דדין דהמג"א לענין שהחיינו דפרי הוא מהרדב"ן, והרדב"ן ביאר מעמו כיון דברכת שהחיינו היא על שמחת אכילה, א"כ כיון שכבר אכל בלתי השמחה ואין מעם עוד לברך שהחיינו. ולכן בסוכה, שאין הטעם משום שמחה אלא שצריך לברך על שוכה לעשות מצוה שנתחדשה מעת לעת, וכיון דכל יום הוא מצוה בפני עצמו דהא מברך בכל יום לישוב בסוכה, א"כ בכל יום יש שייכות לברכת שהחיינו, כמו שמברך גם על היו"ט כל ז' אף שכבר עבר מהיו"ט. וראיה לזה ממה שכתב הלבוש סי' תרמ"ד, דמי ששכח לברך זמן על הלולב ביום ראשון מברך כל ז', ולשון ששכח משמע שכבר נטל לולב בראשון בלא שהחיינו, ואעפ"כ מברך אח"כ, וא"כ ה"ה בסוכה.

⁴¹ רמב"ם הלכות ברכות פרק יא הלכה י

⁴² מג"א כה ס"ק ט

⁴³ פמ"ג א"א שם

⁴⁴ משנה ברורה סימן שסו ס"ק עט מחי' רע"א

⁴⁵ שו"ע ונו"כ יו"ד שלא עה

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הרף היומי

מסכת סוכה

דף מו:

י. אתרוג בשביעי אסור בשמיני מותר

אתרוג בשביעי של סוכות – בהושענא רבא אסור באכילה אפילו לאחר שנעשית בו מצותו⁴⁶, שהרי הוקצה לכל שבעה, ואפילו נפסל אחר שעשה בו מצוה⁴⁷ אסור כל שבעת ימים. ובשמיני עצרת, מותר⁴⁸.

ובהוצה לארץ, שעושים שני ימים טובים של גליות, אסור אף בשמיני, שהרי נחשב כספק שביעי⁴⁹, ומותר בתשיעי, ואפילו חל להיות באחד בשבת⁵⁰. ויש אוסרים בחל להיות באחד בשבת וכן נוהגים⁵¹.

אתרוג שהפרישו לקיום המצוה ליום אחד אינו אסור אלא ליום א' בלבד עד הלילה.

יא. סוכה אפילו בשמיני אסורה

סוכה ונוייה⁵² אסורים גם בשמיני. שהרי אילו היה מזדמן לו סעודה בבין השמשות חייב לאכול בסוכה ומגו דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולי יומא וכן בהוצה לארץ שעושים שני ימים טובים, אסור גם בתשיעי שהוא ספק שמיני מאותה סיבה.

⁴⁶ שו"ע ונו"כ תרסה א

⁴⁷ אך אם רק הזמינו או אפילו אנדו אך לא עשה בו מצוה לא נאסר ודלא כמ"ו. ביאור הלכה שם ד"ה שהרי

⁴⁸ ולא אמרינן מיגו דאיתקצאי ביה"ש איתקצאי לכולי יומא דהא ביה"ש גופא לא נאסר אלא משום ספק יום

שעבר. ביאור הלכה שם ד"ה אתרוג בשם הרא"א

⁴⁹ המ"ז העלה דאם נפסל יש להקל בשמיני אבל בקרבן נתנאל חולק עליו וכ"כ בחידושי הריטב"א להחמיר.

מ"ב שם ד

⁵⁰ לא אסרינן ליה מטעם הכנה כיון שכבר היה בעולם ולא נעשה בו מעשה. שדוקא ביצה שלא היה בעולם

ונעשה בו מעשה שנוולד בשבת זהו מקרי הכנה, מה שאין כן הכא שלא נעשה בו מעשה לא בידי אדם ולא

בידי שמים אלא הדבר בא ממילא על ידי הזמן, לא מקרי הכנה. מ"ב שם ה שער הציון שם ס"ק ב

⁵¹ ס"ל דגם בזה שייך הכנה כיון שהיה אסור ביומו ועיין בא"ר שכתב דלעת הצורך יש להקל שרוב פוסקים

התירו מ"ב שם ו. ובס"י תרסז משמע שאף למחבר כך נוהגים שהרי כתב כן לגבי נוי סוכה

⁵² שו"ע ונו"כ תרסז

להצטרפות להלכות הרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

ואם חל שבת במוצאי יום טוב האחרון של חג, נוהגים שלא להסתפק מנוי סוכה עד מוצאי שבת⁵³, ויש מתירים⁵⁴.

וכן מכיון שאסור להכין בי"ט לצורך ליל יום טוב, לכן בחו"ל אסור להעמיד את השלחנות והספסלים כלומר להניח את פלטת השולחן על רגליו וכדומה בבית, בשמיני לצורך הלילה, שהרי זה הכנה. אבל להביאן מהסוכה לבית או להכניס שולחנות מתקפלים ולפותחם⁵⁵, מותר, ואם צריך אותם לצורך היום וכן אם צריך לסדר אותם שלא יהא נראה הבית כחורבה, מותר אף לסדר פלטת השולחן על גבי הרגליים⁵⁶.

י. לא ליקני איניש הושענא לינוקא ביומא טבא קמא ... דינוקא מקנא קני אקנויי לא מקני ואשתכח דקא נפיק בלולב שאינו שלו

לא יתן את ארבעת המינים⁵⁷ ביום ראשון של סוכות ובהוין לארץ גם ביום השני לקטן מתחת גיל בר מצוה⁵⁸, קודם שיצא בו, מפני שהקטן קונה ואינו מקנה לאחרים מן התורה, ונמצא שאם החזירו לו אינו מוחזר, ואין יוצא אלא אם הוא שלו. ויש מי שאומר שאם הגיע לעונת הפעוטות, כלומר שהוא בן שש או בן שבע, מותר⁵⁹. מכיון שקונה רק מדרבנן ומתנתו מתנה מדברי סופרים. ויש להחמיר לכתחלה כדעה הראשונה.

⁵³ דכיון דביו"ט אסור אם יסתפק בשבת מקרי הכנה, וכדעה השני הנזכרת לעיל לגבי אתרוג והמחבר שהזכיר לדעה זו אפשר דלא בא להודיע אלא שנהגו כך, ולא מדינא שגם בתוספות תמחו על המנהג וגם סתם להקל לגבי אתרוג.

⁵⁴ דמאיזה טעם נאסור אי משום דשבת ויו"ט הם כחדא הא קי"ל דשתי קדושות הן. ואי משום הכנה מה הכנה יש כאן.

⁵⁵ שמה שאסור זהו כשההורדה הוי דבר בפ"ע וההערכה דבר בפ"ע אבל אם בעת ההורדה מעמידן על מקומן לית לן בה דאין בזה עשייה מיוחדת וטירחא בפני עצמה. ערוך השולחן אורח חיים שם סעיף ב.

⁵⁶ מ"ב שם ס"ק ו

⁵⁷ שו"ע ונו"כ תרנח ו

⁵⁸ ודע דקטן נקרא לדעה ראשונה עד שהוא בן י"ג ויום אחד, ועיין בפמ"ג שכתב דאפילו הוא בן י"ג שנה כ"ז שלא ידעינן שהביא ב' שערות אין ליתן לו דספק תורה לחומרא, אמנם בתשובת כתב סופר סימן קכ"ט דעתו דמותר לכתחלה משום חזקה דרבא וגם איכא ס"ס דשמא גם בפעוטות מותר כדעת הי"א. ביאור הלכה שם ד"ה לא יתננו

⁵⁹ ומעם המחלוקת שהדעה הראשונה היא דעת הרמב"ם לשיטתו בפ' כ"ט מהלכות מכירה דהיכא דדעת אחרת מקנה לו הוא זוכה מן התורה וא"כ אפילו הגיע לעונת הפעוטות דתקנו רבנן דמתנתו מתנה הלא מן התורה אינו יכול להקנות וזהו שכתב ואינו מקנה לאחרים מן התורה ולא הוי מן התורה משלכם ודעת הי"א דאפילו כשדעת אחרת מקנה אותו אין קנינו אלא מדרבנן, ולכן כשהגיע לעונת הפעוטות כשם שזוכה מדרבנן בן מקנה ג"כ מדרבנן כמ"ש בלחם משנה. ופשוט דדין זה שייך בכל הדי' מינים וזה ג"כ פשוט דודאי יש להחמיר

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת סוכה

ואם תופס עם התינוק, כיון שלא יצא מידו אין הקטן קונה כלל, ולכן מותר אפילו בלא הגיע לעונת הפעוטות, וכן אם אינו מקנה כלל לקטן או שאומר לו יהא שלך עד שתצא בו ואח"כ יהא שלי כבתחלה הרי זה כמושאל לקטן⁶⁰, ויכול הגדול לצאת בו.

אולם הקטן לא יצא בנטילה כזו שהריאינו שלו ולא מקרי לכם ולא קיים בו אביו מצות חינוך, ויש מאחרונים שסוברין דמצות חינוך מתקיים גם בשאול דהא גם בזה מתחנך הבן למצות⁶¹.

יג. הפריש שבעה אתרוגין לשבעה ימים... כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה למחר

הפריש שבעה אתרוגים לשבעה ימים⁶², כל אחד יוצא בו ואוכלו באותו הלילה, אבל ביומו אסור⁶³, שהוקצה לכל אותו היום.

לכתחלה כדעה הראשונה דהיא סתמית שלא ליתן במתנה לשום קטן והיינו אפילו במתנה ע"מ להחזיר כמבואר בפוסקים. ביאור הלכה שם

⁶⁰ אך לתת לו במתנה ע"מ להחזיר ג"כ לא יצא אח"כ דחזרתו אינו חזרה, ולכאורה הא איהו ע"מ להחזיר יהביה ניהליה ואי לא יכול הקטן להקנות לו אח"כ בחזרה נמצא מתנתו בטילה אבל באמת ליתא דהא קי"ל דכל תנאי שא"א להתקיים בסופו והתנה עליו בתחלתו דתנאו בטל ונמצא שהקטן קנאו אף על פי שלא יכול להחזירו. ביאור הלכה שם ד"ה אינו מוחזר

⁶¹ וכן משמע במרדכי בשם ראב"ן. מודשיבה אותן משמע דסבירא לה בן להלכה, וגם פשטיות הלשון דשולחן ערוך דכתב שפיר דמי משמע גם כן דיוכל אביו לעשות כן לכתחלה ולברך עמו ויוצא בזה מה שמוטל עליו. מ"ב שם כח שער הציון שם ס"ק לו

⁶² שו"ע ונו"כ תרסה ב

⁶³ ובשיטת ריב"ב מסתפק איך דינו לענין ביה"ש. מ"ב שם ז

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>